

Göteborgs Stad
Park och natur

Soffor i park och natur

Rapport 04-1

Förord

Materialet till denna rapport har tagits fram av Charlotte Horgby och bearbetats och slutförts av Anna Olsson, Park- och naturförvaltningen.

Policyn skall fungera som ett stöd och en vägledning i valet av soffor i park och natur.

Tack till alla som har kommit med tips, synpunkter och bildmaterial.

För att målet med denna policy för soffor skall kunna bli verklighet är det en förutsättning att alla som är med och beslutar om vår utemiljö får ta del av den.

Valet av modeller för soffor måste förankras i alla led och samordnas mellan landskapsarkitekter, intendenten, entreprenörer, fastighetsbolag och beställare.

Synpunkter tas tacksamt emot när det gäller innehållet i rapporten och dess praktiska betydelse. Park- och naturförvaltningen ser till att en nätversion av rapporten regelbundet uppdateras.

Innehållsförteckning

Policy för soffor	1
Praktiska aspekter	3
Skötsel	4
Tillgänglighet	5
Miljöhänsyn	6
Placering	7
Färgval	8
Modellval	9
Strategi för utbyte	10
Sammanfattning	11

Policy för soffor

Policyn ingår i projektet ”Vacker stad” som verkar för en upprustning av stadsmiljön i Göteborg. Policyn är ett av många delprojekt. ”Vacker stad” arbetar också med t ex belysning och markbehandlingsplaner.

En utgångspunkt för policyn är att det saknas soffor i Göteborg, och att de som finns är relativt ojämnt fördelade i staden. Ofta kan sittplatser vara tätt placerade runt t ex lekplatser, medan de helt saknas längs viktiga gångstråk. Det finns behov och önskemål om att kunna ta en paus längs dessa stråk och avsikten är att i första hand tillgodose detta genom att placera ut soffor. På sikt skall även sittplatser på t ex lekplatser och i andra stadsrum bytas ut.

Vi har valt att i första hand använda oss av soffor framför bänkar. Soffor är sittplatser med ryggstöd, medan bänkar saknar ryggstöd.

En annan viktig utgångspunkt är att höja kvaliteten på sittplatserna. De signalerar inte bara ”varsågod och sitt”, utan beroende på utseende och skick talar de också om att det finns en tanke bakom dem och att omsorg visas om utemiljön.

Förutom estetik vägs viktiga aspekter in vid valet av soffor såsom tillgänglighet, vandalisering, underhåll, miljöhänsyn mm.

Policyn bör kunna användas på alla kommunala ytor, såväl trafikmark som parkmark, såväl torg som parker.

Policyn är en del av projektet ”Vacker stad” och syftar till att ge vägledning vid val av modell och placering av soffor i Göteborg.

Alla soffor skall väljas med omsorg.

Estetiska aspekter är viktiga.

För viktiga platser skall sofforna väljas utifrån platsens karaktär.

För mer anonyma stråk väljs en soffa av standardmodell.

Soffor kan delas in i två grupper. I den första gruppen finns det soffor som används i karaktärsfulla, välavgränsade stadsrum. Här bidrar soffan till att förstärka rummets karaktär. och förstärka tidsandan. Det är inte lämpligt att föreskriva en standardiserad "Göteborgs-soffa" för sådana här miljöer. Detta gäller även förortstorg, som i grunden har en tidstypisk gestaltning. Valet av möbler på torg och speciella platser bör göras med stor omsorg och tillåtas vara av hög standard.

Rundsoffa i Trädgårdsföreningen

Den andra gruppen sittmöbler är de som används i primära gångstråk. Här är det mer på sin plats att hitta några standardmodeller. Det är många krav som dessa modeller bör uppfylla. De skall vara enkla, snygga, bekväma och svåra att vandalisera. Det är en viktig uppgift för denna policy, att få fram enkla kriterier för dessa soffor.

Det finns tillfällen då bänk lämpar sig bättre än soffa. Det finns platser där man vill, även sittande, ha uppsikt över ett större område och kunna lätt vända sig om utan att rygg- och armstöd försvårar.

Praktiska aspekter

Alla sittmöbler bör vara fast förankrade. Två fundament, inte fyra, gör det lättare att gjuta fast, och är därför att föredra. Det är också lättare att komma åt ogräsrensning, städning och snöröjning med endast två fundament. Prefabricerade fundament är att föredra framför fastgjutning på plats eftersom det underlättar efterjustering och eventuell flyttning. Det kan bli aktuellt att ta in vissa soffor under vintern och dessa bör inte vara nedgjutna utan t ex fastbultade i en plattyta.

Soffor bör vara fast förankrade, helst med två metallfundament.

Längden bör vara runt 180 cm, sitthöjden runt 46-47 cm.

Sits och rygg bör bestå av 40-45 mm tjocka brädor.

Fundament får gärna vara synligt varmförzinkade.

Soffan Djurgården (Hags)

Möbler som skall tåla att stå i offentliga miljöer bör vara rejäla. Inte bara för att undvika vandalisering, utan också för att ge ett robust intryck. En längd runt 180 centimeter är lämpligt. Detta mått ger gott om utrymme för två att sitta.

Sitthöjden kan gärna vara någon centimeter högre än standardhöjden, som är 45-46 cm, då det upplevs som lättare att sätta sig och ta sig upp från en något högre möbel.

Virkesdimensioner bör helst vara 40 – 45 mm. De 34 mm tjocka brädorna slår sig ofta. Tjockare sittbrädor gör det också svårare att sparka sönder eller på annat sätt förstöra.

Skötsel

Vax används som klotterskydd på metalldelar.

Målade sittbrädor används som standard.

Det är svårt att komma tillrätta med klotter. Metalldelar kan vaxas. Vaxet spolas av med varmt vatten. Vaxningen får upprepas efter varje sanering. För sittbrädor finns olika klotterskyddsmetoder, men det kan vara enklare och billigare att helt enkelt måla över klottret med ett nytt lager färg. Färdigmålade brädor bör därför finnas på lager. På möbler som är obehandlade/oljade är det svårt att ta bort klottret, eftersom färgen tränger in i träet. Som standard bör täckmålade sittbrädor användas.

Målade metalldelar flagar efter en tid. För att undvika problemet föreslås varmförzinkade metalldelar utan ytterligare ytbehandling som ett alternativ.

Sofforna ska vara lätta att reparera och det måste gå att få tag på reservdelar.

Tillgänglighet

Soffor skall väljas framför bänkar. Armstöd underlättar mycket för äldre och rörelsehindrade att resa sig och bör därför användas som standard. Armstödet bör gå fram till kanten på sittbrädan eller någon centimeter förbi denna för att avlasta så mycket som möjligt. Avståndet mellan sitsen och armstödet överkant bör vara 20 cm.

Dock är det obekvämt att sitta i en soffa med 90 graders vinkel. En soffa skall luta något för att vara bekväm.

Tvärslå mellan soffans framben bör inte finnas eftersom det hindrar den sittande att föra in benen under soffan när denne reser sig.

Plats för rullstol (ca 1 m) bredvid soffan är bra.

Soffor bör ha armstöd.

Veksö SZ1000 med armstöd, Härlanda.

Tropiska träslag skall undvikas.

Miljöhänsyn

Tropiska träslag skall undvikas av etiska skäl. I vissa sammanhang måste man dock kunna frångå detta. Det kan röra sig om miljöer som är extremt utsatta, eller där omgivande gestaltning bygger på att tropiska träslag används. I sådana fall skall virket komma från en miljögodkänd odling (FSC-märkt).

Tryckimpregnerat virke bör ej användas.

Klotterskydd och klotterrengöring bör ej användas.

När det gäller färg är förnyelsebara ingredienser att föredra framför syntetiska.

Ur miljöhänsyn bör man använda färg med så låg halt organiskt lösningsmedel, som möjligt. Vattenbaserad färg innehåller bl a biocider och tensider, som är skadliga för miljön och bör inte användas.

Naturfärgerna är nedbrytbara och kan användas. Det man ska tänka på är att de kan vara allergiframkallande.

Det är viktigt att hantera färger och färgrester enligt instruktioner.

Placering

Längs primära gångstråk, bör det finnas platser där man kan vila. Avståndet mellan sofforna varierar. Längs primära gångstråk bör det finnas en soffa vart 100.e meter. Utanför entréer bör soffor stå med 25 meters mellanrum och soffor i naturområden bör ha ett högsta avstånd mellan varandra på 250 meter. Soffor skall vara placerade på strategiska platser, gärna med skydd för ryggen och med utblick ut över aktiviteter. Viktiga aspekter är känslan av trygghet och intimitet på platsen för pausen. Kan platsen också erbjuda ett behagligt mikroklimat i skydd för vinden, i sol eller skugga blir den mer attraktiv. Antalet soffor vid varje plats får bedömas utifrån hur attraktiv platsen är och hur frekventerat stråket är.

Längs primära gångstråk skall det finnas soffor med jämna mellanrum.

Soffor placeras på så plant underlag som möjligt.

Ytan under soffan bör vara större än soffans utbredning för att skapa plats åt t ex barnvagn eller rullstol.

Sofforna placeras helst på ett plant underlag, gärna i en plan del av en backe eller ovanför den. Soffor kan också ställas på tvären i en backe för att stå plant.

Soffan bör stå på samma underlag som leder till den och bör därför inte placeras på ”fel” sida kantstenar mm. Det underlättar för rörelsehindrade och ser mindre tillfälligt ut.

Sofforna får förstås inte placeras så att synskadade kan snubbla över den. Helst placeras soffan indragen i förhållande till gångytan.

Ytan under soffan bör vara större än soffans utbredning, gärna en meter på endera sidan, för att skapa plats åt t ex rullstol eller barnvagn.

Soffan ska stå på samma underlag som leder till den.

Färgval

Det kan vara trevligt att ha någon eller några färger som man kan känna igen som kommunens ”standardfärg”. Även här skall man naturligtvis tillämpa standarden med måtta, och inte använda dem i sammanhang där det inte passar.

Rött är vackert som kontrastfärg till den dominerande gröna färgen i parkerna, och föreslås därför som standard. En rödbrun nyans, NCS S 5040-Y80R, passar bra, men andra nyanser kan också gå bra att använda. Till detta passar varmförzinkade fundament.

Ett annat alternativ, kanske lämpligare för hårdgjorda miljöer, är en soffa i ljusgrått trä med mörkgrå metalledar. Den ljusgrå färgen är förslagsvis NCS S 3502-Y. En vanligen använd metallfärg i Göteborg heter RAL 7022.

Standardkombination för gröna miljöer: rödbrun nyans, NCS S 5040-Y80R och varmförzinkade fundament.

Standardkombination för hårdgjorda miljöer: ljusgrå nyans NCS S 3502-Y på sittbrädor och mörkgrå nyans, RAL 7022, på fundament.

RAL6012

NCS S 5040-Y80R

RAL 9005

NCS S 3502-Y

Svart soffa med svarta fundament passar också i hårdgjorda miljöer, samt grön soffa med svarta fundament i parkmiljö.

Alex

Lessebo

Anita

Kalmarsund

Djurgården

SZ 1000

Modellval

Här följer förslag på val av modeller på soffor och i vilken miljö respektive kan placeras. Det utvecklas hela tiden nya modeller som kan vara intressanta.

Förslag på placering

Förslag på modell,

fabrikat

Naturmark

"Alexsoffan"
OSA

Äldre områden,
landshövdingehus

"Lessebo"
Byarums Bruk

Centrala staden
50-talsområden, grannskap

"Anita"
Slottsbro

"Kalmarsund"
Nola

60-talsområden, miljonprogram

"Djurgården"
Hags

Nya områden

SZ 1000-serien
Veksö

Dessa soffor är valda mycket för att de är rejäla och prisvärda. "Alexsoffan" är billigast. I en prisklass högre ligger "Djurgården" och "Anita". Något dyrare är "Lessebo", "Kalmarsund" och *SZ 1000*.

Under 2002 köptes ett antal soffor som skulle utgöra en ny möblering av primära stråk. De soffor som då köptes var: "Alexsoffan", "Lessebo", "Anita" och "Djurgården".

Har vi möjlighet att gå upp i pris, vilket vi bör göra på viktiga platser, finns många snygga och rejäla soffor.

Strategi för utbyte

Primära gångstråk i de olika stadsdelarna skall i första hand förses med soffor. En inventering av vad som bedöms vara de sk ”primära gångstråken” håller på att tas fram. Dessa stråk har tydliga målpunkter – t ex hållplatser, köpcentra mm. De primära gångstråken i de olika stadsdelarna rustas upp och inom ramen för detta arbete ska soffor sättas upp.

Vid eventuellt utbyte bör vi inte byta en soffa i taget, utan se till att sofforna längs en naturligt avgränsad sträcka, byts ut. Det är ont om sittplatser och ur ekonomisk synpunkt, om inget annat anges tydligt i utformningen, bör vi placera ut en soffa per plats.

Olika ”filosofier” för placering av sittmöbler har fått råda under olika tider. Ofta placerades flera soffor i rad, som ett gestaltningselement. Här bör vi försöka att minska på antalet soffor utan att formspråket ändras.

Den vanligaste soffan ute i parker och grönområden är den med betongfundament och grova träbrädor (typritning 001 i Fritidsförvaltningens gamla anvisningar). På sikt bör dessa ersättas av bekvämare soffor. Detta tar dock lång tid och under tiden måste de befintliga sofforna fungera. Sittbrädor bör bytas ut vid behov och målas förslagsvis i den röda kulör som föreslås. Fundamenten kan högtryckstvättas och vissa soffor förses med armstöd.

I första hand kompletteras och byts soffor ut längs primära gångstråk.

Befintliga soffor renoveras i avvaktan på utbyte.

Sammanfattning policy

Policyn syftar till att ge vägledning vid val av modell och placering av soffor.

Modell skall väljas med omsorg och estetiska aspekter är viktiga.

För viktiga platser skall sofforna väljas utifrån platsens karaktär och utefter mer anonyma stråk väljs en rejäl soffa av standardmodell.

Längs primärstråk skall det finnas soffor med jämna mellanrum och i första hand skall dessa stråk kompletteras med soffor.

Befintliga möbler skall renoveras i väntan på utbyte

SOFFAN...

...bör ha arm- och ryggstöd.

...bör vara fast förankrad med två metallfundament.

...bör vara 180 cm lång med en sitthöjd på ca 47 cm.

...bör ha sits och rygg i 40-45 mm tjocka brädor.

...får gärna ha fundament som är synligt varmförzinkade.

...bör ha målade sittytter som standard och vaxade metalldelar.

...bör placeras på ett så plant underlag som möjligt.

...bör förslagsvis vara röd eller grön i gröna miljöer och grå eller svart i hårdgjorda miljöer.

...får ej vara i ett tropiskt trädslag.